

Andreas Aagaard p.p. gjør vitterligt, at anno 1770 fredagen den 12 January, blev foretagen registrering og vurdering paa gaarden Hofaas udi Brandvold annex og Grue præstegield, over hvis midler og formue som blev angivet og foreviist at tilhøre sterboet efter den sammestød i December maaned 1769 ved døden afgangne qvinde Mari Siversdaatter. Og som hendes igienlevende enkemand Erich Gundersen declarer: det han nu med det samme vil opgive sin hovedlod til deeling, naar hand først har aftaget noget lidet deraf til underholdningshielp i alderdommen, hvilket hand herefter vil lade forretningen tilføre, saa at naar all giælden er betalt, kommer boets beholdne formue til deeling, mellem hendes og hands efterladte børn, som ere: 1. Den af døde qvindes uden ægteskab med Halvor Larsen avlede daatter Gunild Halvorsdaatter 50 aar gammel, værende her paa arvetomten, og 2de hendes og enkemanden i ægteskabet sammenavlede børn, nemlig: Ingri Erichsdaatter, gift med Ole Isachsen Hofaas, Eli Erichsdaatter gift med Ole Gudmundsen, boende paa pladsen Steenrud under gaarden Roverud, og Marthe Erichsdaatter 32 aar (gammel), værende her paa arvetomten og alle herved nærværende. - Paa bøigdelænsmanden i Grue præstegield Ole Tørrisen Schulstads vegne var tilstæde hands svoger Lars Kiøstelsen Botner, og som vurderingsmænd indfandt sig de 2de udnævnte lavrættes mænd Erich og Gunder Arnessønner Hofaas, saa var og nærværende eendeel fleere folck. - Om dette skiftes foretagelse er under dato 23 December udstædt skriftlig tillysning, som den 31 Decbr, samt 1. og 6. January er vorden publiceret, ved Grue præstegields kirker, hvilken blev lagt ad acta, og med publications paategningen lyder saaledes: - ++

Udi Grue præstegield bliver foretagen registrering og skifte paa gaarden Hofaas, efter Erich Gundersens afg. qvinde, foretagen den 12. January førstkommende om eftermiddagen. Hvilket herved bekiendtgøres, til efterretning for dem som derved noget maate have at forrette, det være sig credi- og debitorer, enker, arvinger, og de umyndiges sadte eller fødte verger, og nærmeste paarørende, paa det de sig der kune indfiønde, for at iakttage hvad de bør.

Opager den 23. Decembr 1769. - Peder Olsen Enersrud -

Lydelig læst ved Brandvolds kirke d. 1. Janr. 1770, udi almuens paahør, bevidnes: - Lars Tronbøll. -

Anno 1770 den 6. Janr. er forestaaende tillysning læst ved Grue kirke udi almuens paahør af: - O. T. S. Schulstad. -

Boets midler og formue blev saa angivet og foreviist, at bestaae udi følgende, der blev registeret og vurderet, da forretningen i øvrigt passerede saaledes: -

Hæst: -
1 gielck 13 aar gammel

8-

etc etc etc

Paa tilspørgende svarede arvingerne det dem intet meere var bevidst, som kunde komme sterboet til indtægt. -

Derimod kommer til afgang: -

Enkemanden Erich Gundersen fremlagde et paa pladsen Moen under gaarden Berger den 24. Apriil 1743 forrettet, og den 20. Aug. samme aar beskreven udstød skiftebrev, over de 2 ægtefolck Arne Gudmundsen og Marthe Gundersdaatters fradøde sterboemidler hvorved hand er anordnet til formynder for daatteren Marthe Arnesdaatter, hvis derved tilfaldne arv er her i boen indestaaende og beløber til capital

5-2- 4

hvoraf beregnes rente 5 pro cento fra skiftebrevets udstædelsesdato til 20. Febr. 1767, der er 23 aar, 6 maaneder, beløbende til

6-2- 2

og viidere rente 4 pro cento fra 20. Febr. 1767 til 20. January 1770, beløbende

-2-14

Tilsammen capital og rente

12-2-21

For denne piige værger herefter hendes sødskindebarn Gunder Amundsen Tollerud. -

Til Sr Mogens Larsen Monsen i Christiania siger enkemanden at være skyldig

9-

Ligesaa og til hands landherre Peder Siversen Hofaas afgiftaf denne gaardpart

3-

Dernæst sagde enkemanden: at det hand af boets registerede formuë vil have sig forbeholden at leve med i alderdommen, bestaar i følgende: -

1 giælk 13 aar gal	8-	1 koe Dagroes	3-2-	11-2-
1 voxen sov 2\$, 1 voxen geed 2\$, 1 ung do	-1-12			1-1-12
1 age slæde 5\$		1 arbeids sæle	16/	1-1-16
1 tydsk gryde 3 \$	1 bagstetacke med behør	1 rd		1-3-
Tilsammen				16- - 4

Til slutning sagde enkemanden: det hand ei veed, om nogen ekstraskat hæfter ubetalt paa sterboet, hvorom maa faaes nærmere efterretning fra fogden; og bliver desfor-medelst forretningen, hvorimod ingen, efter tilspørgende, havde meere for denne sinde at erindre, paa nogen tiid iberostillet. -

Den næstpaafølgende 20. January samme aar 1770, er mig fra fogden velædle hr Jens Kiønig tilkommen hands regning af 29. Decbr. 1769, over dette og flg. sterboers debet til den kongel. cassa, hvorudi dette sterboe staae anført saaleedes: -

3
Hofaas - Erich Gundersen: -

Extra skat fra 1. April til 31. Aug. 1764	2-1-11
fra 1. Septbr. 1764 til 31. Decbr. 1765	2-2-16
for aaret 1766	<u>2-</u>

for hvilke paastaaes udlæg, thi anføres til afgang disse 7- - 3

Hertil kommer viidere til afgang dette skiftes omkost-	
ninger, saasom: - For stemplet papir for dette skiftebrev	-2-
Skifteforvalterens tilkommende sallarium og skriverløn	
der tilsammen beløber til	3-1- 8
Fogden tilkommer for vurderingsmændernes udmeldelse	-16
Lænsmanden tillægges for skiftets tillysning, reise til	
arvetomtten og ved forretningen havde umage	-3- 8
Vurderingsmænderne tillægges hver 12/, er	<u>-1-</u>
Summa afgang	36-3- 8

Som fradrages indtægten 52-1-13, hvorefter
beholdningen bliver 15-2-5

Hvilken beholdning icke eengang er saa meget ()
som det enkemanden ville beholde at leve med i sin
alderdom, mindre at arvingerne derimod kd nyde deres ræt,
hvorsom beholdningen deles efter loven. Og nyder da enke-
manden Erich Gundersen, som sin hovedlod den halvedel,
deraf beløbende til 7-3- 2 1/2

Den anden halvedel, som er qvindens efterladte hovedlod,
falder til arv for hendes børn og beløber ligesaa 7-3- 2

deraf nyder

daatteren Gunhild Halvorsdaatter	1-3-18
daatteren Ingri Erichsdaatter	1-3-18
daatteren Eli Erichsdaatter	1-3-18
og daatteren Marthe Erichsdaatter	<u>1-3-18</u>

gør arve summen 7-3- 2

Dernæst giøres til eenhver for sit tilkommendes
udlæg ved efterlæsende lodsedler

Skiftets bekostninger, saasom for stemplet papiir	-2-
Og for skifte- og skrive sallarium	<u>3-1-8</u>
tilsammen	3-3-8

udlægges

1 koe Storkoe	3-2-	1 bag lænke	-1-8	3-3- 8
---------------	------	-------------	------	--------

Fogden, som for vurderingsmændernes udmeldelse
tilkommer 16/. - udlægges 1 koe bielle -16

Lænsmanden, som er tillagt -3-8 udlægges
1 kar med laag -3- 8

4
 Vurderingsmønderne, som ere tillagde -1-
 udlægges 1 garn reb 12/, 1 do 12/ -1-

Myndlingen Marthe Arnesdaatter, som her i boet har
 indestaaende arvemidler med renter ialt beløbende 12-2-21
 udlægges

1 koe Rødsie kaldet 3-1-, 1 do kaldet Guldroses 4-	7-1-
3 ung geeder a -1-12, 1- -12, 1 koe bielle - 6	1- -18
1 tømmer slæde -3-, 1 tømmer lænke - 8	-3- 8
1 huus naver - 6, 1 haand saug - 8	-14
4 sætter liaer -1-, 5 embærer -10, 1 vand saae -10	-1-20
2 vand bølter -12, 1 kolle - 3, 1 budt - 2, 2 bonker - 8	-1- 1
1 kande uden piibe - 4, 1 smør aske - 2, 9 troug -1- 8	-1-18
1 læder sæck -16, 1 kar -1-, 9 svarvede skaaler -1- 8	-3-
20 stk gl. troug og 1 liden gryde i sæteren	-1-12
1 grød bølge - 2, 1 hæckle -16, 1 bord med forsæde -2-,	-2-18
1 jern stør	-1- 8
Giør	12-2-21

Sr Mogens Larsen Monsen, som her i boet til-
 kommer 9 rd, udlægges: -

1 koe Graagaas 3-1-, 1 qvie Brungaas (?) 2-2-, 1 veddslæde -16, 1 træstengt slæde -1-12	6-1- 4
1 naver - 6, 4 liaer -2-, 1 vand saae - 6, 1 stort kar	1- - 8
3 koller - 6, 1 bølge med laag - 6, 1 bølge - 8	-20
1 smør aske -10, 1 ¹² nue -10, 9 træ tallerkener 6/	-1- 2
1 gl. øll tønde -10, 1 ¹² øll holcke -10	-20
1 hug øxe -12, 1 do -10, 1 tælge øxe - 8	-1- 6
5 væv skeer	-2-12
giør	9-

Landherren Peder Siversen Hofaas, som har tilgode
 3 rd, udlægges

3 voxne sover a 2\$, 6\$, 2 voxne geeder a 2\$, 1 rd	2-2-
1 kløv sadel -1-, 1 vand saae - 8, 1 kolle - 4, 1 kar - 8, 1 smør aske - 4,	-2-
giør	3-

For resterende xtra skat 7- - 3 udlægges

1 koe 3-, 1 ditto Veenbaaned 3-, 1 harv -3-	6-3-
1 budt - 3, 1 svensk gryde -1-	-1- 3
giør	7- - 3

Enkemanden Erich Gundersen, som paa sin hovedlod er
 tilfalden 7-3- 2: - udlægges

udi 1 gielck 13 aar gl. vurderet for 8 rd, disse	7-3- 2
--	--------

Daatteren Gunild Halvorsdaatter, som herved arver
 1-3-18, udlægges

5

1 budt - 6, 1 smør aske - 3, 1 svensk gryde -1-18	-2- 3
1 piibe kande, 1 skoe hammer og hovtang - 8	-10
1 steege pande -16, 1 arbeidssæle -16	-1- 8
1 tydsk gryde	-3-
Udi 1 giælck vurderet for 8 rd, 13 aar gammel	-21
og udi en age slæde vurderet for 5§	<u>1/2</u>
giør	1-3-18
Daatteren Ingri Erichsdaatter, som herved	
arver 1-3-18 udlægges	
udi 1 koe Dagroes vurderet for 3-2-	1-3-
og udi 1 age slæde vurderet for 5§	<u>-18</u>
giør	1-3-18
Daatteren Elij Erichsdaatter, som herved	
arver 1-3-18, udlægges	
udi 1 koe Dagroes vurderet for 3-2-	1-3-
og udi 1 age slæde vurderet for 5§	<u>-18</u>
giør	1-3-18
Daatteren Marthe Erichsdaatter, som ved dette	
skifte arver 1-3-18 udlægges	
1 bagste tacke med behør	1-
og udi 1 age slæde vurderet for 5§	-3-10
1 naver	<u>- 8</u>
giør	1-3-18

Til at værgе for daatteren Gunild Halvorsdaatter anordnes hendes sødskende barn Lars Erichsen Graabøll, og for daatteren Marthe Erichsdaatter hendes sødskende-barn Anders Amundsen Lystad, hvilke 2de værger tilholdes at rette sig efter lovens allernaadigste bydende udi 3. bogs 19. capitel. -

Herved var da skiftet fuldført, samt under min haand og seigls bekræftning beskrevet ---

STORE NORSKE LEKSIKON

Trelasthandler

Mogens Larsen Monsen

DENNE ARTIKKELEN STOD PÅ TRYKK I NORSK BIOGRAFISK LEKSIKON, UTGITT 1999–2005. Artikkelen blir ikke oppdatert. Nyere artikler finner du i Store norske leksikon.

MOGENS LARSEN MONSEN**FØDT:** 18. juni 1727, Christiania**DØD:** 3. mai 1802, Christiania

Trelasthandler. Foreldre: Trelasthandler Erik Mogensen (1687–1742) og Johanna Neve (1699–1755). Gift 1) 14.2.1753 med Marthe Holter (død juni 1754), datter av Anders Holter (1691–1731) og Anna Leuch (1693–1754); 2) 28.10.1762 med Helene Cathrine Büchler (1740–1831), datter av kjøpmann i København Johan Georg Büchler (død 1751) og Beata Løve (død 1777). Svigerfar til Haagen Mathiesen (1759–1842); svoger til Maren Juel (1749–1815); farmors far til Haaken C. Mathiesen (1827–1913).

Mogens Larsen Monsen tilhørte den krets av storborgere, Christiania-patrasiatet, som preget byen i siste halvpart av 1700-tallet. Som for de andre fra patrasiatet var hans rikdom basert på sagbruksdrift og trelasthandel, men også i noen grad på skogseiendommer, bergverk og skipsfart. Han tok aktivt del i det offentlige liv og var blant annet viseborgermester.

Monsen var bare 15 år da hans far døde. Moren sørget med stor dyktighet for at han, som var eldste sønn, kunne overta og videreføre de virksomheter faren og farfaren hadde bygd opp. Han nøt også godt av at han overtok rett før den store oppgangstiden fra midten av 1700-tallet. 1749, 22 år gammel, tok han borgerskap i Christiania. 1760 eide han sager med et kvantum som plasserte ham som den femte største innenfor kretsen av storborgere, etter familiene Ancher (Anker), Vogt, Collett og Leuch.

Kjernen i Monsens virksomhet var basert på tømmerkjøp i Glommavassdraget, foruten noe fra egne skoger, og skur ved egne sager i det vesentligste i Akerselva. I 1790-årene kjøpte han skog og sagbruk i Hurdal og ble på dette grunnlag blant de første som ledet norsk englandseksport over fra furu til gran som dominerende treslag. 1790 ble hans datter gift med Haagen Mathiesen. "Til en klog Mand, han gav sin eneste Datter," skrev Bernt Anker. Han overlot trelasthandelen til "den kloke mann" og konsentrerte seg om driften av Frederiksgaves kobberverk i Folldal, som han var blitt den dominerende eier av. Dette fikk han ikke til å lønne seg.

Christiania-patrisiatets store tid var siste halvpart av 1700-tallet. Monsen var på mange måter en typisk representant for denne eksklusive krets. Erttertiden har heftet seg ved navn som John Collett og Bernt Anker, men de var atypiske både ved at de var yngre og ved deres ekstremt ekstravagante levesett. Monsen hadde for øvrig familiære bånd til dem begge, hvilket er et karakteristisk uttrykk for kretsens samhold og eksklusivitet. Det manglet heller ikke så meget på

ekstravaganse i Monsens levesett. 1764 kjøpte han en stor bygård i Rådhusgata som bybolig (det senere Victoria Hotel, revet 1917). Han overtok gården Linderud i Aker etter faren, som hadde bygd den ut til et flott herresete. Monsen utviklet stedet videre, og rokokkosalen i annen etasje ble innredet og dekorert i hans tid. Da Christiania 1788 fikk besøk av tronfølgeren, den senere kong Frederik 6, var det Monsen som arrangerte middag på Linderud med illuminert allé og stor æresportal.

Monsen må ha vært en omgjengelig person som omgivelsene satte pris på. Han var en naturlig deltaker i patrisiatets sosiale liv, og hans navn var risset inn i rutene på Colletts Fladeby, der det hadde sine årlige jaktsammenkomster. Han hadde også sin del av de offentlige verv. Han hadde tittel av kanselliråd, og 1761–68 var han overformynder. Det innebar forvaltning av de betydelige myndlingsmidler. Etter tidens skikk kunne forvalteren benytte disse i egen virksomhet som en billig kreditt. Forvaltning av offentlige midler representerte generelt en privilegert adgang til kreditt for mange i patrisiatet i den ellers så bankfattige tid. 1772 ble han valgt som en av Christianias 12 “eligerede” menn (borgerrepresentasjonen), og samme år ble han viseborgermester. Etter en større brann i Christianias havneområde 1785 ble han medlem av komiteen som regulerte området på nytt.

Mogens Larsen Monsen nôt den blide skjebne å dø som en gammel mann mens Christiania-patrisiatet ennå stod i sin glans. Dets tid skulle snart være ute.

Kilder og litteratur

- H. K. Steffens: *Linderud og Slægterne Mogensen og Mathiesen*, 1899
- A. Holmsen: *Familiebedriften i Kristiania-patrisiatets tid 1742-1792*, bd. 2, del 1 av *Fra Linderud til Eidsvold Værk*, 1971
- L. Daae: *Det gamle Christiania*, 1891
- K. Sprauten: *Byen ved festningen*, bd. 2 av *Oslo bys historie*, 1992
- arkivmateriale hos Mathiesen-Eidsvold Værk

Portretter m.m.

- Maleri (miniatyr) av H. C. F. Hosenfelder; Linderud Gård, Oslo

SKREVET AV: Francis Sejersted

PUBLISERT PÅ NETT 13. februar 2009, se all aktivitet

FRI GJENBRUK. Sitere eller gjenbruke?